

Makale tarihçesi: Alındı: 26 Haziran 2020 Kabul edildi: 25 Mart 2021

DOI: <https://doi.org/10.33182/gd.v8i2.704>

Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki Düzensiz Gürcü Göçmenler ve Yerel Yönetim(siz)ler¹

Bekir Güzel²

Öz

20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren küresel ve bölgesel düzeyde yaşanan gelişmelere (savaşlar, işgaller, ekonomik krizler ve iç çatışmalar) bağlı olarak Türkiye'ye yönelik gerçekleşen düzensiz göç hareketleri niceliksel bir artış göstermektedir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (GİGM) 2019 yılı istatistikleri göç önüne alındığında Türkiye sınırları içinde tespit edilen ve hakkında işlem yapılan düzensiz göçmen sayısı 454.662 kişidir. Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki düzensiz Gürcü göçmenlerin deneyimlerini keşfetmeye yönelik olarak gerçekleştirilen fenomenolojik bir araştırmadan hareketle hazırlanan bu çalışmanın temel amacı; bölgede bulunan göçmenlerin yerel yönetimlerle olan ilişkilerinin, yerel yönetimlere yönelik deneyimlerinin ve beklentilerinin keşfedilmesidir. 15 Haziran–15 Ağustos 2018 tarihleri arasında toplam 48 katılımcı ile yarı yapılandırılmış form aracılığıyla gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler neticesinde elde edilen veriler yedi aşamalı fenomenolojik veri analizi süreci takip edilerek analiz edilmiştir. Bulgulara göre kimi zaman belediyelerin talepleri karşısında kapitalizmin ruhuna uygun olarak ücret karşılığında işgücünü ortaya koyan düzensiz göçmenlerin, kimi zaman da nepotizmin ruhuna uygun olarak belediyelerden iş aldıkları görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Doğu Karadeniz Bölgesi; düzensiz Gürcü göçmenler; uluslararası göç; Gürcistan; yerel yönetimler

ABSTRACT IN ENGLISH

Irregular Georgian Migrants with(out) Local Governments in the Eastern Black Sea Region, Turkey

Since the last quarter of the 20th century, irregular migration movements towards Turkey has shown a quantitative increase depending on the developments in the global and regional level such as wars, invasions, economic crisis and internal conflicts. Considering the statistics of the Directorate General of Migration Management (GİGM) in 2019, within the borders of Turkey the number of reported irregular migrants was 454 662. The main purpose of this study, which was prepared based on a phenomenological research conducted to discover the experiences of irregular Georgian migrants in the Eastern Black Sea Region, is to investigate the migrants' experiences and expectations in their relations with local governments. The data obtained from in-depth interviews which were conducted through a semi-structured form with a total of 48 participants between 15 June and 15 August in 2018 were analyzed by following the seven stage of phenomenological data analysis process. According to the findings, it is seen that the irregular migrants who sometimes put their workforce in return for the wages based on the demands of the

¹ Bu çalışma Prof. Dr. Sema BUZ danışmanlığında hazırlanan *Türkiye-Gürcistan Sınırında Düzensiz Göç Hareketleri: Doğu Karadeniz Örneğinde Göçmen Deneyimleri* adlı doktora tezinden üretilmiştir. Bu doktora tezi Sonçağ Akademi Yayınları tarafından kitap olarak da basılmıştır.

² Dr. Öğretim Üyesi Bekir Güzel, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Türkiye. E-mail: bekir.guzel@erdogan.edu.tr; bekirguzell@gmail.com.

municipalities in line with the spirit of capitalism, also from time to time get jobs from the municipalities in agreement with the spirit of nepotism.

Keywords: *Eastern Black Sea Region; irregular Georgian migrants; international migration; Georgia, local governments*

Giriş

Milenyuma dair umutlarla geçen 1990'lı yıllardan sonra gelen 2000'li yıllar göçmen, sığınmacı ve mülteci bireyler açısından çok kısa sürede yerini kuşkulara, korkulara ve derin bir karamsarlığa bırakmıştır. Afganistan ve Irak başta olmak üzere Arap Baharı olarak adlandırılan süreçte Libya, Mısır ve Suriye gibi ülkelerde yaşananlar, milyonlarca insanın göç hareketlerine dâhil olmasına yol açmıştır. Bugün bu kitlesel ve yoğun göç hareketliliğine “modern” ulus-devletlerin engelleyici/sınırlandırıcı politikalar ve uygulamalar geliştirerek karşılık vermeye çalıştığı bir dönemden geçmekteyiz. Fakat esas itibarıyla zorunlu göç kapsamında değerlendirilebileceğimiz bu hareketlilik dışında, ekonomik amaçlarla bir ülkeden başka bir ülkeye giden milyonlarca insanın varlığı da bir gerçektir. Birleşmiş Milletler (2017) tarafından yayınlanan raporda; 2017 yılında dünyadaki toplam göçmen sayısının 2000 yılından bu yana %49 oranında arttığı ve 258 milyona ulaştığı ifade edilmektedir. Söz konusu yıllarda yapılan araştırmalar (Lordoğlu, 2003; İçduygu, 2004; Akpınar, 2009; Deniz ve Özgür, 2010; Ferry, 2015; Dedeoğlu, 2016) ve istatistiki veriler (GİGM, 2020) incelendiğinde; Türkiye'ye yönelik gerçekleşen göç hareketlerinin de benzer şekilde arttığı görülmektedir. Bu niceliksel artışa bağlı olarak göçmen bireylerin deneyimleri, sorunları ve gündelik pratikleri de çeşitlenmektedir. Bu çalışmanın ortaya çıkmasındaki temel etken de son yıllarda Doğu Karadeniz Bölgesi'nde bulunan düzensiz Gürcü göçmenlerin sayısının artmasına bağlı olarak yaşanan sorunların ve oluşan mağduriyetlerin artmasıdır. Bu tespiti doğrulayacak verilere bölgede yayın yapan Kaçkar TV, Çay TV, Artvin Haber Ajansı, olay53.com, rizeninsesi.net gibi çeşitli basın-yayın kuruluşlarının haber kanallarından/sitelerinden kolayca ulaşılabilmektedir (Güzel, 2020).

Bu çalışmada Doğu Karadeniz Bölgesi'nde bulunan düzensiz Gürcü göçmenlerin duygu, düşünce ve deneyimlerinden hareketle yerel yönetimlerle olan ilişkilerinin, deneyimlerinin ve yerel yönetimlerden beklentilerinin ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Buradan hareketle özellikle son dönemde göçmenlere yönelik entegrasyon politikalarında ve uygulamalarında kilit aktörler olarak ön plana çıkan yerel yönetimlerin, Doğu Karadeniz Bölgesi özelinde, düzensiz göçmenlere yönelik bakış açıları değerlendirilecektir. Ancak düzensiz Gürcü göçmenlerin ve yerel yönetimlerin içinde buldukları mevcut durumun daha iyi anlaşılabilmesi açısından; öncelikle Türkiye'ye yönelik gerçekleşen düzensiz göç hareketleri, Gürcistan'dan Türkiye'ye yönelik gerçekleşen göç hareketlerinin tarihsel arka planı ve yerel yönetimler ile uluslararası göç hareketleri arasındaki bağlama değinilecektir.

Türkiye'ye Yönelik Düzensiz Göç Hareketleri

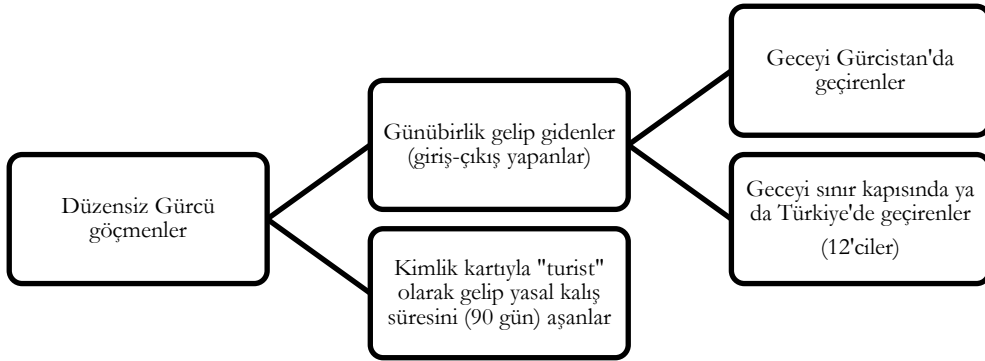
Düzensiz göç genellikle merkez veya gelişmiş ülkeler ile uluslararası kuruluşlar tarafından kullanılan bir terim olarak tanımlanmaktadır (Sassen, 1998; 1999). Henüz açık veya genel olarak kabul edilebilir bir tanımı bulunmayan düzensiz göç, Uluslararası Göç Örgütü (2013: 26) tarafından “hedef ülkeler açısından göç düzenlemeleri uyarınca gerekli olan izin veya belgelere sahip olmadan bir ülkeye giriş yapmak veya bir ülkede kalmak ya da çalışmak” şeklinde tanımlanmaktadır. 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren küresel ve bölgesel düzeyde yaşanan gelişmelere (savaşlar, işgaller, ekonomik krizler ve iç çatışmalar) bağlı olarak

Türkiye'ye yönelik gerçekleşen düzensiz göç hareketleri niceliksel bir artış göstermektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar Hudut İltica Dairesi Başkanlığı verilerine göre 1995 yılında tespit edilen ve hakkında işlem yapılan düzensiz göçmen sayısı 11.362 kişi iken bu sayı 2000 yılında 94.514 kişiye ulaşmıştır. Bu sayıların sadece güvenlik birimlerince hakkında işlem yapılanlar olduğu düşünüldüğünde, Türkiye'ye yönelik gerçekleşen düzensiz göçün boyutları daha iyi anlaşılabilir. İlgili göç literatürü incelendiğinde, düzensiz göçle ilgili öngörülerde gerçek sayıların, hakkında işlem yapılan düzensiz göçmen sayılarının ikiye ya da üçe çarpılarak tahmin edildiği görülmektedir (İçduygu, Erder ve Gençkaya, 2014). Üstelik neredeyse tüm dünyada göçmen ve sığınmacılara karşı düşmanlıkların ve göçü durdurma/sınırlandırma çabalarının en üst seviyeye ulaştığı (Sirkeci ve Yüceşahin, 2014: 4) 2000'li yıllarda yıllık on binlerce düzensiz göçmen hakkında işlem yapılmış ve 2015 yılı sonrasında bu sayı yüz binlere ulaşmıştır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (GİGM) 2019 yılı istatistikleri göz önüne alındığında Türkiye sınırları içinde tespit edilen ve hakkında işlem yapılan düzensiz göçmen sayısı 454.662 kişidir. Bu sayı bir önceki yıl tespit edilen düzensiz göçmen sayısının yaklaşık iki katıdır. Suriye'de yaşanan olaylar neticesinde Türkiye'ye gerçekleşen kitlesel göç hareketlerinin yoğunluğu düzensiz göç hareketlerinin ikinci planda kalmasına yol açsa da başta Afganistan olmak üzere farklı ülkelerden gelen düzensiz göçmen sayısı her geçen yıl artmaktadır.

1990'lı yıllardan bugüne Türkiye'ye yönelik gerçekleşen düzensiz göç hareketleri incelendiğinde Irak, Afganistan, Pakistan, İran, Filistin ve son yıllarda Suriye gibi İslam ülkeleri başı çekmektedir. 2019 yılı verilerine göre kaynak ülke olarak Afganistan 201.437 düzensiz göçmen ile ilk sırada yer almaktadır. Bu ülkeyi 71.645 kişiyle Pakistan, 55.236 kişiyle Suriye, 12.210 kişiyle Filistin, 12.097 kişiyle Irak ve 8.753 kişiyle İran takip etmektedir (GİGM, 2019). Fakat Türkiye'ye yönelik gerçekleşen düzensiz göç hareketleri sadece dini, sosyal, kültürel ve tarihi yakınlığı olan ülkeler ile sınırlı değildir. Örneğin 1991 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılmasıyla kurulan ülkelerden de çok sayıda düzensiz göçmen Türkiye'ye gelmiştir. 1995 ila 2008 yılları arasında hakkında işlem yapılan düzensiz göçmenlerin ülke dağılımlarına bakıldığında ilk 10 ülke arasında bulunan dört ülkenin (Moldova, Ukrayna, Gürcistan ve Rusya) eski SSCB üyesi olduğu görülmektedir (İçduygu, 2008). Türkiye'ye yönelik gerçekleşen düzensiz göç hareketlerinde 2010'lu yıllara kadar Moldova ve Ukrayna gibi eski SSCB üyesi ülkeler ön plana çıkarken (İçduygu, Erder ve Gençkaya, 2009) son yıllarda Gürcistan'dan gerçekleşen göçler oldukça dikkat çekicidir. Nitekim GİGM tarafından paylaşılan 2019 yılı istatistiklerine bakıldığında; Türkiye'ye vizesiz giriş, 90 güne kadar kalış ve bir takvim yılı içinde Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki tarım işlerinde çalışma izninden muaf olarak çalışma hakları olmalarına rağmen 2.171 Gürcistan vatandaşı hakkında düzensiz göç hareketleri kapsamında işlem yapılmıştır. Bu sayı yukarıda ifade edilen (Afganistan, Pakistan, Suriye, Filistin, Irak ve İran) ve ilk altı sırayı alan ülkelerden sonraki en yüksek düzensiz göçmen sayısıdır. Yapılan saha araştırması sonucunda bölgede iki farklı düzensiz göçmen profilinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Şekil 1. Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki düzensiz Gürcü göçmen profili³

Diğer pek çok ülke vatandaşlarına göre çok daha esnek vize rejimiyle Türkiye'ye giriş, Türkiye'de kalış ve çalışma iznine sahip olan Gürcü göçmenlerin düzensiz göçmen durumunda olmalarının nedenlerine yönelik kapsamlı bir çalışma bulunmamaktadır. Ancak Gürcistan'dan Türkiye'ye yönelik gerçekleşen göç hareketlerinin tarihselliği ve düzensiz göçmenlerin deneyimleri bu durumun açıklanmasına katkı sağlayabilir.

Gürcistan'dan Türkiye'ye Yönelik Gerçekleşen Göç Hareketlerinin Tarihsel Arka Planı

Son yıllarda göç çalışmalarında sıklıkla kullanılan "coğrafya kaderdir"⁴ sözünü haklı çıkarıncasına Asya ile Avrupa arasında bir geçiş yolu üzerinde bulunan Gürcistan'ın göç tarihi yüzlerce yıl öncesine dayanmaktadır. Gürcistan'ın göç tarihi genel olarak dört döneme ayrılmaktadır. Orta Çağ'dan 18. yüzyıla kadar geçen süre ilk dönem, 19. yüzyıldan SSCB'nin kuruluşuna kadar geçen süre ikinci dönem, 1921'den SSCB'nin dağılmasına kadar geçen süre üçüncü dönem, SSCB'nin dağılmasından bugüne kadar geçen süre de dördüncü dönem olarak sınıflandırılmaktadır (Komakhia, 2008). Gürcistan'dan Anadolu'ya gerçekleşen göçlerin tarihselliğine baktığımızda da benzer dönemlere rastlamaktayız. Orta Çağ'da Moğolların Gürcistan topraklarına yaptıkları saldırılar, işgaller ve yağmalar Gürcülerin kendilerine göre batıya, Anadolu topraklarına göç etmelerine yol açmıştır. Bu bağlamda 12. yüzyıl, Gürcistan'dan Türkiye'ye yönelik gerçekleşen göçlerin ilk dönemi olarak ifade edilebilir. İkinci dönem 1555 yılında Osmanlı ile İran arasında yapılan Amasya Antlaşması ile Gürcistan'ın doğu ve batı olarak ikiye ayrılması sonrasında yaşanmıştır. Bu dönemde merkezi otoritenin ortadan kalkmasıyla güçlenen feodaller, toprak sahibi olmayan köylüleri ve kimsesiz Gürcüleri insan tacirlerine satmışlardır (İberli, 2015: 15). Böylece uzun yıllar boyunca çok sayıda Gürcü zorunlu olarak Anadolu topraklarına göç etmiştir. Fakat en yoğun ve kitlesel göç hareketleri Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında yaşanmıştır. Özellikle 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı sonrasında yaşanan toprak kayıpları sonucunda yüz binlerce Müslüman Gürcü Anadolu

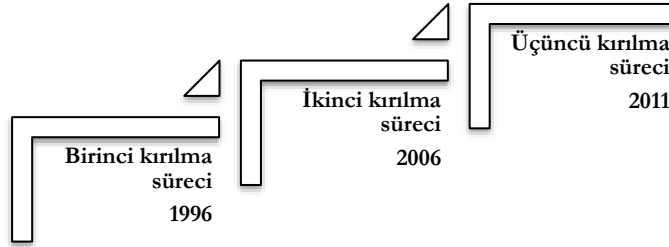
³ Bu görsel yasal olarak Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra kayıt dışı olarak bölgedeki çeşitli işlerde çalışan düzensiz Gürcü göçmenlerin Türkiye'ye giriş, Türkiye'de kalış ve Türkiye'den çıkış şekillerinin sınıflandırılması amacıyla hazırlanmıştır.

⁴ İlk olarak İbn Haldün tarafından söylendiği iddia edilen bu sözün henüz kim tarafından söylendiğine dair bilimsel bir kanıt ve ortak bir mutabakat bulunmamaktadır.

topraklarına göç etmek zorunda kalmıştır. Bu konuda çeşitli kaynaklarda farklı sayılara rastlamak mümkündür. Örneğin Özel'e (2010: 479) göre Berlin Antlaşması'ndan sonraki süreçte 1878-1883 yılları arasında sadece Batum bölgesinden yaklaşık 150.000 Gürcü Anadolu'ya göç etmiştir. Üçüncü dönem olarak sınıflandırabileceğimiz bu dönem imparatorluğun dağılmasından sonraki sürece kadar devam etmiştir. Gürcistan'ın SSCB egemenliğine girdiği 1921 yılından SSCB'nin dağıldığı 1991 yılına kadar geçen 70 yıllık süre Gürcistan'dan Türkiye'ye gerçekleşen göç hareketlerinde “fetret dönemi” olarak tanımlanabilir. Nitekim bu dönemde iki ülke arasında neredeyse hiçbir göç veya göçmen hareketliliği yaşanmamıştır. Gürcistan'dan Türkiye'ye gerçekleşen göç hareketlerin dördüncü dönemi ise SSCB'nin dağılmasından sonra başlamıştır ve bugüne kadar artarak devam etmektedir. Son dönem içinde artan göç hareketliliğinde de önemli kırılma süreçleri olmuştur. Bu kırılma süreçlerinden ilki 1996 yılında iki ülke arasında imzalanan anlaşma uyarınca sınır kapılarında vize alabilme imkânının sağlanmasıyla gerçekleşmiştir. Daha sonra 2006 yılında imzalanan anlaşma uyarınca her iki ülke vatandaşlarına da 90 günlük süre ile vizesiz giriş-çıkış yapabilme hakkının tanınması ikinci kırılma süreci olarak değerlendirilebilir. Fakat son yıllarda iki ülke arasında artan göç hareketliliğinde en önemli kırılma süreci, 2011 yılında imzalanan anlaşma ile gerçekleşmiştir. Bu anlaşma ile iki ülke arasındaki geçişlerde pasaport zorunluğu kaldırılmış ve kimlik kartı ile geçiş mümkün hale gelmiştir.

Şekil 2. Gürcistan'dan Türkiye'ye yönelik gerçekleşen göç hareketlerinin kırılma süreçleri

Türkiye ile Gürcistan arasındaki giriş-çıkış istatistikleri incelendiğinde; vizesiz girişlerin başladığı 2006 yılında 531.029 olan sayı 2010 yılında bir milyona ulaşmış (TUİK, 2020) ve kimlik kartı ile geçişin mümkün olduğu 2011 yılından itibaren düzenli olarak artarak 2017 yılında 2.438.730 kişiye ulaşmıştır (GİGM, 2018). Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020) verilerine göre 2018 yılında 2.069.392; 2019 yılında ise 1.995.254 Gürcistan vatandaşı Türkiye'ye giriş yapmıştır. 2017 yılı ile karşılaştırıldığında giriş sayılarında bir düşüş yaşanmış olsa da Gürcistan'dan Türkiye'ye yıllık ortalama iki milyon civarında girişin gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Öte yandan bu sayılar net olarak Türkiye'ye çalışmak için gelen düzensiz göçmen sayılarını vermese de bölgede gerçekleştirilen saha araştırması, gözlemler, görüşmeler ve önceki çalışmalar göstermektedir ki; Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki mevsimlik tarım işçiliği, orman işçiliği, hasta/yaşlı bakımı, çocuk bakıcılığı, ev temizliği, inşaat işçiliği, konfeksiyon tezgâhtarlığı gibi çeşitli işlerde binlerce Gürcistan vatandaşı düzensiz olarak istihdam edilmektedir (Çiğerci Ulukan ve Ulukan, 2012; Dinçer, 2015; Özbey, 2018; Güzel, 2020).

Uluslararası Göç Hareketleri ve Yerel Yönetimler

Uluslararası göç tanımları içinde yaygın olarak kullanılan “çeşitli nedenlerle bir ülkeden başka bir ülkeye gitme hâli” insanlığın binlerce yıldır gerçekleştirdiği bir hareketlilik türüdür. Ancak uluslararası göç terimi ulus-devlet anlayışının ortaya çıkışından itibaren hukuki bir terim olarak kullanılmaya başlanmıştır. Castles ve Miller (2008) tarafından toplumsal dönüşümün belirleyicisi olarak tanımlanan uluslararası göç hareketleri, içinde bulunduğumuz yüzyılda küreselleşme ile birlikte oldukça yaygınlaşmıştır. Hatta çoğu zaman göç hareketlerini tanımlamak için bile kullanılır olmuştur. Neo-liberalizmin ortaya çıkışından sonra yaşanan iktisadi, idari, sosyal, kültürel, kentsel ve yapısal dönüşümler içinde merkezi yönetimlerle ilgili olarak ele alınan uluslararası göç hareketleri, zamanla yerel yönetimlerin sorumluluk alanında değerlendirilmeye başlamıştır. 1980'li yıllardan itibaren bir açmazda olan kapitalizmin dünyaya engelsiz bir şekilde yayılmaya başlamasıyla ortaya çıkan küresel kentler (Sassen, 1991) hem piyasalar hem de üretim faaliyetleri için bir buluşma noktası haline gelmiştir. Bu küresel kentler zamanla ekonomisiyle, kültürüyle, sosyal ve siyasal yapılanmasıyla ön plana çıkarak uluslararası göç hareketleri açısından hedef yerleşim yerlerine dönüşmüşlerdir (Kayan, 2015). Böylece kentlerde oluşan yoğun nüfus yeni mekânsal düzene ait olacak pek çok sorunu da beraberinde getirmiştir. Öte yandan neo-liberal dönüşüm ve küreselleşme sonrasında giderek esnekleşen devlet/iktidar; toplumsal yaşamın gittikçe artan ve karmaşık hale gelen yapısı karşısında kendi ortak çıkarları ve sorumluluk alanları ile ilgilenme görevini yeni bir kamusal (yerel yönetimler) ya da toplumsal (sivil toplum kuruluşları) yapıya yüklemeye eğilimindedir (Sassen, 1991).

Bu bağlamda, 1980'lerden itibaren yerel yönetimlerin Kıta Avrupa'sında ve diğer liberal ülkelerde giderek daha çok ön plana çıktığı net bir şekilde görülmektedir (Andrew ve Goldsmith, 1998; Proeller, 2006; Stoker, 2017). Yerel yönetimlere yüklenen sorumluluklar ve onlardan beklenen hizmetlerin ilkesel ve politik altyapısı subsidiarite (yerellik) ilkesi ile şekillenmektedir. Yetki ikamesi ilkesi olarak adlandırılan bu ilke, merkezi yönetimler ile yerel yönetimler arasındaki yetki paylaşımını ve sınırlarını belirlemektedir (Follesdal, 1998). 1992 yılındaki Maastricht Antlaşması ile Avrupa Birliği (AB)'nin müktesebatına giren subsidiarite (yerellik) ilkesi beş yıl sonra imzalanan Amsterdam Antlaşması ile resmi olarak tanımlanmıştır (Follesdal, 1998). Ardından Avrupa Konseyi, üye ülkelerden idari yapılarını adem-i merkezîyetçi bir Avrupa için hazırlamalarını istemiştir (Güler, 2000). Bu noktada subsidiarite (yerellik) ilkesinin AB'nin bütünleşme süreciyle ortaya çıkmış bir ilke olmadığını belirtmekte yarar var. Aksine tarihi bir geçmişi bulunmakta ve federal yapıya sahip devletler tarafından uzun yıllardır uygulanmaktadır (Kırışık, 2013). Bu ilkenin son dönemde büyük ilgi görmesinin temel nedeni yeni bir yönetim anlayışı olmasından ziyade AB'nin yerel politikalarında resmi olarak kendine yer edinmiş olmasıdır.

Subsidiarite (yerellik) ilkesi kararların vatandaşlara en yakın yönetsel organlar ya da birimler tarafından alınması gerektiği düşüncesini ortaya koymaktadır. Bu ilkeye göre müdahale alanı daraltılan AB, üye devletler özelinde uygulanan politikaların birlik açısından yeterli seviyede görülmediği koşullarda müdahalede bulunabilecektir. Bu durum, birliğin yetki alanının sınırlandırılması gibi algılsa da hedeflenen şey çok farklıdır. Bu ilke sayesinde temelde heterojen bir yapıya sahip olan birliğin farklı sosyal, kültürel ve ekonomik düzeylere sahip olan üye devletleri için kendi ülke sınırları içindeki bazı konularda hareket edebilme kabiliyetleri desteklenerek daha etkili ve çözüme yönelik uygulamaların önü açılacaktır (Cavlak, 2017). Böylece yeni dönemde yerel yönetimlere bölgesel gelişimden alt yapı hizmetlerine, çevre politikalarında yoksullukla mücadeleyle, temizlik ve sağlık hizmetlerinden istihdam ve eğitim

konularına kadar pek çok alanda sorumluluk yüklenmiştir. Uluslararası göç hareketlerine bağlı olarak ortaya çıkan barınma, istihdam, sağlık, eğitim ve uyum gibi konulardaki hizmetlerin de yerel yönetimler tarafından sağlanmasının beklentisi bir yönüyle yukarıdaki nedensellik ile ilişkilidir. Bugün göç alan pek çok ülkede yerel yönetimlerin uluslararası göç hareketleri ile ilişkilendirilmelerinin temel nedeni, göçün birbiriyle ilişkili çok boyutlu yapısının yerel yönetimleri doğrudan ilgilendiriyor olmasıdır. Bu kapsamda göçmenlerin barınma, istihdam, eğitim, sağlık ve benzeri temel ihtiyaçları ile sosyal, dinî ve kültürel ihtiyaçları, farklı toplumsal sorunlar, çokkültürlülük, kültürel şok ve uyum sorunları gibi konular genellikle yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluğunda bulunan hizmetler kapsamında değerlendirilmektedir (Daoudov, 2013). Nitekim uluslararası göç literatüründe de düzensiz göçmenlerin yerel yönetimlerin sundukları sosyal refah hizmetlerinden yararlanmaları gerektiğine yönelik çok sayıda çalışma bulunmaktadır (Toksöz, Erdoğan ve Kaşka, 2012; Delvino, 2017; Baumgärtel ve Oomen, 2019; Spencer ve Delvino, 2019). Bu çalışmalar incelendiğinde düzensiz göçmenlere yönelik temel hakların sağlanmasında sadece yerel yönetimlerin sorumluluk almasının yeterli ol(a)mayacağı görülmektedir. Bu konuda en az yerel yönetimler kadar ulusal ve uluslararası düzeyde politikaların/uygulamaların geliştirilmesi gerektiği yönündeki görüşler ön plana çıkmaktadır (Laubenthal, 2011; Bloch ve Chimienti, 2013; Roodenburg, 2019). Nitekim bazı ülkelerde düzensiz göçmenlerin haklarının korunmasında ulusal politikaların uluslararası belgelerle birlikte şekillendiği de görülmektedir. Örneğin Birleşmiş Milletlerin, 1990 yılında imzalanan, *Tüm Göçmen İşçilerin ve Ailelerinin Üyelerinin Haklarının Korunmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmesi*'ne taraf olan Endonezya'da, hükümetin istihdam yasağına rağmen, çalışan düzensiz göçmenlerin emek sömürüsüne karşı yasal olarak koruma hakkına sahip oldukları bilinmektedir⁵ (Palmer ve Missbach, 2019).

Ne var ki, teorik olarak yukarıdaki gibi kurgulanan veya anlam yüklenen yerel kamu yönetiminin uygulamalarında durum oldukça farklıdır. Yerel yönetimler yukarıda ifade edilen pek çok konuda merkezi yönetimler tarafından sorumlu olarak kabul edilseler de pratikte çoğu yerel yönetimin bu konularda hizmet sunacak gerekli yasal dayanağa ve yeterli alt/üst yapıya, insan kaynaklarına, ekonomik gelire veya vizyona sahip olmadığı görülmektedir. Bu araştırmadan hareketle konuyu Türkiye özelinde ele alacak olursak yerel yönetimlerin hizmet sunumuna temel teşkil edecek yasal bir dayanağın olmayışı göçmen, sığınmacı ve mülteci bireylerin yerel yönetimler tarafından sunulan hizmetlere erişimini engellemektedir. Nitekim hem Avrupa Konseyi'nin yerel ve bölgesel yönetimler ile ilgili belgelerinde (Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı gibi) hem de 5393 sayılı *Belediye Kanunu*'nda yerel yönetimlerin hizmet sunumu "vatandaşlık" esasına dayandırılmaktadır (Bahçeci ve Uzun, 2017). Türkiye'de yerel yönetimlerin yetki, görev ve sorumluluk alanlarının kapsamlı şekilde belirlendiği 5393 sayılı *Belediye Kanunu* kabul edildiğinde doğrudan göçmen, sığınmacı ve mültecilere yönelik herhangi bir madde bulunmamaktadır. 2005 yılında kabul edilen bu kanuna, "göç" sözcüğünün dâhil edilmesi 2018 yılında yürürlüğe giren ek fıkra ile mümkün olmuştur⁶. Buna göre "*Afet, kitlesel göç ve teröre maruz kalan yerleşim birimlerinin belediyeleri (...) vali veya belediye başkanı, aksayan belediye hizmetinin başka bir belediye tarafından yerine getirilmesini talep edebilir. Yardım istenilen belediye, meclis kararına gerek olmaksızın İçişleri Bakanının izniyle bu talebi yerine getirebilir.*"

⁵ Palmer ve Missbach (2019) tarafından yayınlanan "Enforcing labour rights of irregular migrants in Indonesia" adlı çalışma Endonezya'daki düzensiz göçmenler için geçerli olan çalışma hakkının nasıl "emek sömürsünden korunma hakkına" dönüştürüldüğünü tartışmaktadır.

⁶ Aslında benzer durumlar göç alan pek çok ülkedeki yasal düzenlemeler için de geçerlidir. Örneğin 2016 yılında Amsterdam Belediyesi düzenli/düzensiz göçün adının geçmediği "*Amsterdam İnsan Hakları Ajandası*"nı uygulamaya koymuştur (Roodenburg, 2019).

(Belediye Kanunu, 2018). Ancak bu ek fıkra ile de amaçlanan göçmen, sığınmacı veya mülteci bireylere yönelik bir hizmet sunulması ya da destek sağlanması değildir. Aksine bu ek fıkra ile kitlesel göç hareketlerine maruz kalan yerel yönetimlerin (örneğin Suriye'den gerçekleşen kitlesel göç hareketleri sonucunda Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki yerel yönetimlerin durumu gibi) yerel topluma sundukları temel hizmetlerde aksaklıkların yaşanmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Öte yandan 2013 yılında kabul edilen ve Türkiye'nin uluslararası göç hareketleriyle ilgili olarak bugüne kadar hazırlanmış en kapsamlı kanunu olan 6458 *Sayıllı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu* (YUKK) içinde sadece bir maddede (96. madde) yerel yönetimlere değinilmektedir (GİGM, 2014). İlgili maddede yer alan "Uyum" başlığı altında yerel yönetimlerin diğer kamu kurum ve kuruluşları gibi uyum faaliyetleri planlayabileceklerinden bahsedilmektedir. Dolayısıyla Türkiye'de yerel yönetimlerin uluslararası göç hareketleri sonucunda sorumluluk bölgelerine gelen ve/veya yerleşen bireylere/gruplara/topluluklara yönelik hizmet sunumunda yasal bir dayanağının bulunmadığı görülmektedir. Bu konuyla ilgili olarak yerel yönetimlerle yapılan araştırmalarda da yasal dayanağın bulunmayışına ya da eksikliğine vurgu yapılmaktadır⁷. Buna rağmen yapılan araştırmalarda Türkiye'deki pek çok belediyenin imkânları dâhilinde uluslararası göç hareketi gerçekleştiren bireylere/gruplara/topluluklara yönelik de hizmetler sunmaya çalıştıkları görülmektedir (Kutlu, Örseli ve Kahraman, 2017; Babaoğlu ve Kocaoğlu, 2017; Kahraman, Tanıyıcı ve Kutlu, 2019). Bu belediyelerin evrensel insan hakları, sosyal adalet, bireyin onuru ve saygınlığı gibi temel insani değerleri göz önüne alarak ilgili kanunun (5393 sayılı *Belediye Kanunu*) 13. maddesinde yer alan "*Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir.*" ifadesinden hareketle göçmen, sığınmacı ve mülteci bireylere yönelik hizmetler sundukları anlaşılmaktadır. Hemşehri hukuku olarak da adlandırılan bu maddeye göre "*Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar*". Aynı kanunun takip eden maddesinde (14. madde) "*Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler uygulanır*" ifadesi yer almaktadır. Bu maddeden hareketle hizmet sunumunda "vatandaş" vurgusunu dikkate almayarak "vatandaş olmayanlara" da hizmet sunan belediyelerin varlığı bilinmektedir. Fakat bu maddelerde hizmet sunumunda göçmen, sığınmacı ve mülteci bireylere yönelik bir vurgu bulunmaması aynı illerde bulunan farklı ilçe belediyelerinin uygulamalarında bile farklılıklar olmasına yol açmaktadır. Bu konuda yasal bir dayanağın bulunmayışı kimi belediyelerin sorumluluk almadan kaçınmalarına ve bazı insani konuları göz ardı etmelerine yol açarak insan merkezli olması beklenen yerel kamu yönetiminin hizmet yaklaşımını da etkilemektedir.

Bu çalışmanın devamında Doğu Karadeniz Bölgesi'nde bulunan yerel yönetimlerin Gürcistan'dan gelen düzensiz göçmenlere yönelik bakış açıları, tutumları ve uygulamaları bölgedeki düzensiz Gürcü göçmenlerin deneyimlerinden hareketle değerlendirilecektir.

⁷ Detaylı bilgi için bkz.

(1) İstanbul Şehir Plancıları Odası tarafından yayınlanan "Kent Mülteciliği ve Planlama Açısından Yerel Sorumluluklar Değerlendirme Raporu, Suriyeli Yeni Komşularımız: İstanbul Örneği"

(2) Marmara Belediyeler Birliği tarafından yayınlanan "Kopuş"tan "Uyum"a Kent Mültecileri Suriyeli Mülteciler ve Belediyelerin Süreci Yönetimi: İstanbul Örneği".

Yöntem

Araştırma Deseni

Nitel araştırmalarda, araştırma deseninin belirlenmesi ve netleştirilmesi çalışmayı yürütmek için gerekli planların yapılmasına ve hedeflere yönelik net bir yol haritası oluşturulmasına katkı sağlamaktadır. Bu araştırmada nitel araştırma metodolojisinde son yıllarda giderek daha çok tercih edilmeye başlanan fenomenolojik araştırma deseni kullanılmıştır. Husserl'e (2010) göre özel bir felsefi yöneme (özü görüleme yöntemi) ve düşünce şekline karşılık gelen fenomenoloji bütün bilimlerin temelidir. Bu yöntem esas olarak bir fenomenin gerçek doğasını "bir şeyi o şey yapan ve eksikliğinde de onun o olmayacağı şeyi" araştırmaktadır. Nitel araştırmalarda kullanılan fenomenoloji de araştırmacılara günlük deneyimlerin anlamı veya doğası hakkında derinlemesine bir anlayış kazanılması imkânı sağlamaktadır (Patton, 2014).

Araştırmanın Amacı

Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki düzensiz Gürcü göçmenlerin deneyimlerini keşfetmeye yönelik olarak gerçekleştirilen bu fenomenolojik araştırmanın başta bölgeye gerçekleşen düzensiz göçün temel özelliklerinin belirlenmesi olmak üzere düzensiz Gürcü göçmenlerin kendi aralarındaki iletişim ve ulus-ötesi dayanışma ağlarının durumu, karşılaştıkları zorluklar ve başa çıkma düzeyleri, işverenlerle ve yerel toplumla olan ilişkilerini anlamak gibi pek çok amacı bulunmaktadır. Ancak bu çalışma özelinde temel amaç Doğu Karadeniz Bölgesi'nde bulunan düzensiz Gürcü göçmenlerin yerel yönetimlere yönelik deneyimlerinin ve beklentilerinin keşfedilmesidir.

Araştırmanın Önemi

Son yıllarda Doğu Karadeniz Bölgesi'nde bulunan düzensiz Gürcü göçmenlere yönelik farklı disiplinler tarafından gerçekleştirilen çok sayıda araştırma ve çalışma bulunmaktadır (Çigerci Ulukan ve Ulukan, 2012; Akyüz, 2013; Dinçer, 2015; Lordoğlu, 2015; Dedeoğlu, 2016; Özbey, 2018; Güzel, 2020). Bu çalışmanın önemi diğer pek çok etkenden bağımsız olarak bölgede bulunan düzensiz göçmenlerin yerel yönetimlerle olan ilişkilerine, deneyimlerine ve yerel yönetimlerden beklentilerine odaklanıyor olmasıdır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın (1) düzensiz göçmenlerle yürütülüyor olması, (2) yerel yönetimler ve görevli personelle resmi olarak görüşme imkânının sağlanamaması, (3) araştırma evreni içinde yer alan örneklemin genellikle günün büyük bir bölümünde çalışıyor olması, (4) araştırma maliyetinin yüksek olması nedeniyle araştırma sahasının Rize ve Artvin illeri ile sınırlı tutulması, (5) görüşmelerin yaklaşık yarısının ana dili Türkçe olmayan bireylerle gerçekleştirilmesi gibi beş farklı başlık altında toplanabilecek sınırlılıkları bulunmaktadır. Bu sınırlılıklar fenomenolojik araştırmanın temelinde var olan "öz"e yönelik derinlemesine bir kavrayışın sağlanamaması, araştırmanın daha geniş bir alana yayılamaması, daha fazla sayıda örnekleme ulaşılamaması, görüşmelerin daha rahat ve güvenli ortamlarda gerçekleştirilememesi gibi hususlarda çalışmayı etkilemiştir.

Araştırma Evreni ve Örneklem

Bu çalışmanın araştırma evrenini Doğu Karadeniz Bölgesi'nde çalışan düzensiz Gürcü göçmenler ile yerel toplum üyeleri oluşturmaktadır. Bu çalışmada 25'i düzensiz Gürcü göçmen olmak üzere toplam 48 katılımcı ile derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırma örneklemini olarak da araştırılan konulara katkı sağlayabilecek bireylerin çeşitliliğinin maksimum düzeyde sağlanmasına olanak sağlayan maksimum çeşitlilik örneklemini tercih edilmiştir. Bu örneklem türünün tercih edilmesindeki temel amaç çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi bir ortak olgunun ya da paylaşılan bir deneyimin olup olmadığının ortaya çıkarılması ve bu çeşitliliğe göre konunun farklı boyutlarının tespit edilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Veri Toplama Yöntemi

Bu çalışmada verilerin sistematik ve düzenli bir şekilde toplanabilmesi amacıyla öncelikle 2017 yılının Mart ve Nisan aylarında sahaya hazırlık süreci kapsamında ön görüşmeler ve gözlemler gerçekleştirilmiştir. Bu gözlemler kimi zaman katılımlı kimi zamanda da katılımsız gözlem yoluyla olmuştur. Bu süreçte elde edilen tüm veriler (kayıtlı/kayıtsız ön görüşme notları, günlükler, resimler, internet haberleri, yerel medya (yazılı/görsel) yayınları ve videolar) titizlikle arşivlenmiştir. Ardından elde edilen tüm bu veriler bir araya getirilerek hem düzensiz Gürcü göçmenler hem de yerel toplum üyeleriyle yapılacak olan görüşmelerde kullanılacak iki farklı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Düzensiz Gürcü göçmenler için hazırlanan görüşme formu lisans ve lisansüstü eğitimini Gürcistan'da tamamlamış; Gürcü Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim üyeliği yapan bir akademisyene tercüme ettirilmiştir. Bu tercüme daha sonra ana dili Gürcüce olan ancak lisans eğitimini Türkiye'de alan ve uzun yıllardır Türkçe konuşan kişilere de gösterilmiştir. Böylece hem tercüme işleminin hem de soru formunun geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Veri toplama sürecinde Gürcistan vatandaşı olan ve yaklaşık beş yıldır Türkiye'deki lisans eğitimine devam eden bir tercüman istihdam edilmiştir. Bu tercümana görüşmelere başlamadan önce araştırma konusu, saha araştırması, nitel araştırma, görüşme ilke ve teknikleri gibi konularda kısa bir eğitim verilmiştir. Düzensiz Gürcü göçmenlerle yapılan görüşmelerin 11'inde bu tercümandan destek alınmıştır. 14 katılımcı ise Türkçe konuşmayı tercih etmiştir. Yerel toplum ile yapılan görüşmelerin tamamı Türkçe olarak gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte düzensiz Gürcü göçmenlerle iletişim kurulurken kimi zaman yerel toplumdaki kimi zaman da göçmenlerden destek alınmıştır. Bu noktada ilk olarak anahtar kişiler üzerinden katılımcılara ulaşılmış; daha sonra kartopu tekniğine uygun olarak verilerin toplanmasına devam edilmiştir. Görüşmeler; mevsimlik inşaat işçiliği, orman işçiliği, çay ve fındık tarımı işçiliği, yaşlı veya hasta bakıcılığı, nakliyecilik, pazarcılık (meyve-sebze satışı, tekstil ve giyim satışı, kaçak sigara ve içki satışı), ev temizliği veya bulaşıkçılık gibi istihdam alanlarında faaliyet gösteren farklı yaşa, cinsiyete ve tecrübeye sahip düzensiz göçmenlerle ve yerel toplum üyesi katılımcılarla gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Veriler gizlilik ilkesine uygun olarak aydınlatılmış onam formları imzalatılarak, ses kayıt cihazı kullanılarak ve katılımcıların kendilerini rahat hissedebilecekleri ortamlarda (ev, işyeri, park, çay bahçesi, pazar yeri, çaylık, kafeterya, lokanta, restoran gibi yerlerde) 15 Haziran–15 Ağustos 2018 tarihleri arasında toplanmıştır.

Özneler

Veri toplama sürecinde 25 düzensiz Gürcü göçmen ve 23 yerel toplum üyesi toplam 48 katılımcı ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışmada yer alan düzensiz Gürcü göçmenlerin 11'i kadın, 14'ü ise erkektir. Bu grubun yaş ortalaması 42,2'dir. Erkek katılımcıların 11'i mevsimlik tarım işçiliği biri pazarcılık, biri nakliyecilik, biri de inşaat işçiliği yapmaktadır. Mevsimlik tarım işçiliği yapan erkek katılımcılardan üçü iş olması durumunda orman işçiliği de yaptıklarını ifade etmişlerdir. Kadın katılımcıların dördü yaşlı veya hasta bakıcılığı, altısı pazarcılık ya da satış elemanlığı yapmaktadır. Bir kadın katılımcı da bulaşık yıkama ve temizlik işi yapmaktadır.

Tablo 1. Öznelere ait sosyodemografik veriler

Katılımcı Sayısı	Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durum	Eğitim Durumu	İkamet Yeri
1	GKE 1	Erkek	46	Evli	Lise	Tiflis
2	GKE 2	Erkek	23	Bekâr	Üniversite (Öğrenci)	Tiflis
3	GKK 1	Kadın	38	Bekâr	Lise	Batum
4	GKE 3	Erkek	44	Evli	Lise	Kutaisi
5	GKE 4	Erkek	49	Evli	Üniversite	Kutaisi
6	GKE 5	Erkek	40	Evli	Lise	Kutaisi
7	GKK 2	Kadın	45	Evli	Üniversite	Tiflis
8	GKK 3	Kadın	23	Evli	Lise	Batum
9	GKE 6	Erkek	41	Bekâr	Lise	Kutaisi
10	GKK 4	Kadın	39	Evli	Üniversite	Gonio
11	GKK 5	Kadın	44	Evli	Lise	Gori
12	GKE 7	Erkek	51	Evli	Lise	Batum
13	GKE 8	Erkek	46	Evli	Lise	Batum
14	GKK 7	Kadın	41	Dul	Lise	Tiflis
15	GKK 8	Kadın	56	Evli	Üniversite	Batum
16	GKK 9	Kadın	57	Evli	Üniversite	Kutaisi
17	GKK 10	Kadın	52	Evli	Üniversite	Gonio
18	GKK 11	Kadın	35	Evli	Lise	Gonio
19	GKE 9	Erkek	51	Evli	Lise	Batum
20	GKK 12	Kadın	47	Evli	Lise	Batum
21	GKE 10	Erkek	21	Bekâr	Üniversite (Öğrenci)	Tiflis
22	GKE 11	Erkek	58	Evli	Lise	Tiflis
23	GKE 12	Erkek	25	Evli	Üniversite	Batum
24	GKE 13	Erkek	32	Evli	Lise	Kutaisi
25	GKE 14	Erkek	53	Evli	Lise	Kutaisi
26	YKE 1	Erkek	63	Evli	Lise	Arhavi
27	YKK 1	Kadın	63	Evli	Lise	Arhavi
28	YKK 2	Kadın	30	Evli	Üniversite	Rize
29	YKE 2	Erkek	66	Evli	İlkokul	Rize
30	YKK 3	Kadın	33	Evli	Üniversite	Rize
31	YKK 4	Kadın	33	Evli	Üniversite	Rize
32	YKK 5	Kadın	46	Evli	İlkokul	Rize
33	YKE 3	Erkek	60	Evli	İlkokul	Arhavi
34	YKE 4	Erkek	65	Evli	Ortaokul	Fındıklı
35	YKK 6	Kadın	65	Dul	İlkokul	Hopa
36	YKK 7	Kadın	61	Evli	Üniversite	Fındıklı
37	YKE 5	Erkek	61	Evli	İlkokul	Hopa
38	YKE 6	Erkek	62	Evli	Ortaokul	Hopa
39	YKE 7	Erkek	53	Evli	Ortaokul	Arhavi
40	YKE 8	Erkek	56	Evli	Lise	Arhavi

41	YKE 9	Erkek	57	Evli	Üniversite	Kemalpaşa
42	YKE 10	Erkek	75	Evli	İlkokul	Kemalpaşa
43	YKE 11	Erkek	36	Evli	İlkokul	Kemalpaşa
44	YKE 12	Erkek	66	Evli	Üniversite	Kemalpaşa
45	YKK 8	Kadın	31	Evli	Üniversite	Ardeşen
46	YKE 13	Erkek	62	Evli	Üniversite	Arhavi
47	YKK 9	Kadın	48	Evli	Lise	Fındıklı
48	YKE 14	Erkek	42	Evli	Üniversite	Rize

Yerel toplum arasında yer alan katılımcıların 14'ü erkek, dokuzu kadındır. Bu grubun yaş ortalaması 53,6'dır. Yerel toplum üyesi katılımcıların 11'i farklı mesleklerden (öğretmen, bankacı, çay eksper, hemşire) emekli olmuştur. Geriye kalan katılımcılardan ikisi ev hanımı, ikisi esnaf, ikisi öğretim görevlisi, ikisi öğretim üyesi, biri memur, biri çiftçi, biri çay eksper, biri de zabıta olarak çalışmaktadır.

Verilerin Analiz Edilmesi

Bu çalışmada verilerin analizi fenomenolojik bir araştırma deseni tercih edilmesi nedeniyle fenomenolojik veri analiz sürecine uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Fenomenolojik veri analizi (FVA), araştırmacı ile katılımcılar arasında dinamik bir etkileşimin gerçekleştiği son derece etkili ve keşfedici bir analiz türü olarak tanımlanmaktadır. FVA araştırmacılara katılımcıların bilişsel, bedensel ve duygusal durumlarını bütüncül bir bakış açısıyla inceleme olanağı sunmaktadır. FVA'da esas olarak katılımcıların ifadelerinden hareketle onların duygu ve düşünceleri anlaşılmalı ve yorumlanmalı çalışılmaktadır. FVA'daki en önemli varsayım insanın kullandığı dil ile sahip olduğu duygu, düşünce ve davranışları arasında yakın bir ilişki olmasıdır (Özdemir, 2010). Dolayısıyla bu çalışmada FVA sadece derinlemesine görüşmelerin değil, saha gözlemlerinin analiz edilmesinde de kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış formlar aracılığıyla toplanan veriler yedi aşamalı FVA süreci takip edilerek analiz edilmiş olup devam eden bölümde çalışma amacına uygun olan bulgular sunulmaktadır⁸.

Bulgular: Düzensiz Gürcü Göçmenlerin Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki Yerel Yönetimlere Yönelik Deneyimleri ve Beklentileri

Bu çalışmada kaynak ülke konumunda olan Gürcistan 1991 yılında SSCB'nin dağılmasıyla bağımsızlığını ilan etmiştir. Sonraki süreçte yapılan seçimlerde milliyetçi lider Zviad Gamsahurdiya oyların % 86,5'ini alarak ilk devlet başkanı olmuştur (Ural ve Tokgöz, 2011). Fakat Gürcistan bağımsızlığını ilan ettiği tarihten bugüne kadar sürekli olarak siyasi ve ekonomik istikrarsızlıkların içinde olmuştur. İlk yıllarda Abhazya ve Acara özerk bölgelerinin sorunlarıyla başlayan ülke içindeki anlaşmazlıklar, Rusya'nın bağımsızlığını tanıyarak desteklediği Güney Osetya Bölgesi sorunuyla uluslararası bir boyut kazanmıştır. Bu sorun 2008 yılında Rusya ile Gürcistan arasında gerçekleşen Güney Osetya Savaşı'yla son bulmuştur. Ancak bu savaş sonucunda Gürcistan hem askeri hem idari hem de iktisadi açıdan ağır bir yara almıştır. Nitekim 2004 yılında Mihail Saakaşvili'nin göreve gelmesi ve Acara Özerk Bölgesi sorununun çözülmesi Gürcistan ekonomisine bir ivme kazandırmış olsa da Güney Osetya Savaşı sonucunda ülke ekonomisi yeniden durgunluk dönemine girmiştir. Yapılan saha araştırması ve derinlemesine görüşmelerde bağımsızlığın ilan edildiği 1991 yılından beri Doğu Karadeniz Bölgesi'nde bulunan düzensiz Gürcü göçmenlere rastlanılmış olmakla birlikte, 2008 yılından sonra bölgeye gelen düzensiz göçmen sayısının fazlalığı dikkat çekmektedir. Bu

⁸ Verilerin analiz edilmesi sürecinde takip edilen yedi aşamalı fenomenolojik veri analizi (FVA) ile ilgili detaylı bilgi yayınlanmış doktora tezinde yer almaktadır.

görüşmelerde örneklem içinde yer alan düzensiz Gürcü göçmenlerin yaklaşık 30 yıldır bölgede buldukları ve bir şekilde yerel yönetimlerle ilgili deneyimlere ve beklentilere sahip oldukları anlaşılmaktadır. Görüşme kayıtlarının incelenmesiyle bu deneyimlerin kimi zaman olumlu kimi zaman olumsuz olduğu tespit edilmiştir.

Düzensiz Gürcü göçmenlerin yerel yönetimlerle ilgili deneyimlerinin ve beklentilerinin bölgede yaptıkları işlerle ve istihdam alanları ile doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Örneğin bölgedeki yerel pazarlarda organik meyve-sebze, bal, pekmez, kestane ve benzeri gıda ürünleri satan göçmenlerin yerel yönetimlerle daha fazla iletişim halinde oldukları anlaşılmaktadır. Fakat yapılan derinlemesine görüşmelerde pazarcılık yapan ve çoğunlukla kadın olan Gürcü göçmenler yerel yönetimlerle genellikle olumsuz deneyimlere sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Bu olumsuz deneyimlerin temel nedeni de genellikle bölgeye yurtdışından getirilmesi yasak olan gıda ürünlerinin getirilmesi ve bölgede satılmasıdır.

“Problem var çok çok. 1 kilo meyve getir araba işi bal getir problem var hep hep. Yasak var ceza var. Hep problem. Burada aha demin meyve var bal var o sattı problem var. [...] Var mı bal aha geldi zabıta şikâyet var alıyor evet aldı alıyor.” (GKK 4, 39 yaşında, pazarcı).

Pazar alanlarındaki denetimden sorumlu olan zabıta düzensiz Gürcü göçmenlerin getirdikleri gıda ürünlerini şikâyet gelmesi üzerine toplamaktadır. Bu durum bölgedeki neredeyse tüm pazarlar için geçerlidir. Ancak burada zabıta ekiplerinin kendi inisiyatiflerine göre düzensiz Gürcü göçmenlere bir tolerans gösterdikleri anlaşılmaktadır. Nitekim ilçelerde kurulan pazarlarda görev yapan zabıta ekipleri kendilerine üst amirlerinden emir ya da yerel toplumdaki herhangi bir şikâyet gelmediği takdirde düzensiz Gürcü göçmenlerin yaptıkları ticarete genellikle müdahale etmemektedir. Derinlemesine görüşme yapılan bir zabıta personeli bu durumu konunun bavul ticareti kapsamında değerlendirilmesiyle açıklamaktadır. “Yani işte bavul ticareti deniliyor, bavul ticareti adı altında. Bavulla geldiği için bir şey diyemiyorsun adam bahçesinde yetiştirmiş getirmiş oradan getirip burada satıyor diye.” (YKE 7, 53 yaşında, zabıta).

Öte yandan gıda ürünleri dışında düzensiz Gürcü göçmenlerin pazarda satmak için getirdikleri sebze/meyve tohumlarına ve fidelerine de zabıta tarafından el koyulmaktadır. Bu tohumların/fidelerin de gümrükten geçirilmesi ve Türkiye’ye sokulması yasaktır; ancak bu çalışmanın mahiyeti itibarıyla burada Gürcü göçmenlerin gümrükten geçiş süreçlerine ve deneyimlerine değinil(e)meyecektir. Biyoloji öğretmeni olan ve hafta içi Gürcistan’daki bir okulda öğretmenlik yapan; ancak hafta sonları bölgeye gelerek pazarcılık yapan GKK 4 (39 yaşında, pazarcı) getirdiği fidelere zabıta tarafından el koyulmasını şu sözlerle anlatmaktadır: “Zabıta da burada fideler aldı. O geldi mesela zabıta kimin bu dedi fidanlar ben de benim dedim hiçbir şey demedi aldı kesti biraktı çöpe”. Üstelik bu olumsuz deneyimlerin düzensiz göçmenlerin psikolojik sağlıklarını da olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Bu olumsuz ruh halini GKK 4 (39 yaşında, pazarcı) “Çok abi çok hep aldılar çok zarar verdiler. Ben mesela tansiyon ilacı içtim onlar alınca düştüm bayıldım ama onlar bilmiyorlar malları çöpe mi atıyorlar ne bilmiyorum.” sözleriyle ifade etmektedir. Pazarcılık ya da satıcılık yapan düzensiz göçmenlerin bu olumsuz deneyimleri farklı ülkelerde yapılan araştırmalarda da ortaya koyulmuştur. Örneğin İtalya’da Birleşmiş Milletler (BM) Bölgeler Arası Suç ve Adalet Araştırma Enstitüsü (UNICRI) tarafından yapılan bir araştırmada Bangladeş ve Tunus gibi ülkelerden gelen ve İtalya’da çiçek satıcılığı yapan düzensiz göçmenlerin de benzer şekilde

savunmasız ve kolay sömürülebilir bir durumda oldukları tespit edilmiştir (UNICRI, 2017). Oysaki düzenli ya da düzensiz ayrımı gözetmeksizin tüm göçmenlerin çalışma hakkı 1948 yılında ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile güvence altına alınmıştır. Bu konu BM tarafından 2015 yılında açıklanan “2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi” içinde yer alan oldukça önemli bir başlıktır. BM'nin kalkınma gündemine göre düzensiz göçmenlerin çalışma haklarının göz ardı edildiği bir dönemde artık çalışma hakkından da öte savunmasızlığa ve emek sömürüsüne karşı koruma hakkı gündeme gelmeli ve uygulanmalıdır (Palmer ve Missbach, 2019).

Hem düzensiz Gürcü göçmenlerle hem de zabıtalarla yapılan görüşmelerde, yerel yönetimlerin bölgede pazarcılık yapan göçmenlerden işgaliye parası aldıkları anlaşılmaktadır. “Bizde Gürcü pazarı var burada Rus pazarı adı altında yani haftalık onlardan yer bastı topluyoruz mesela. [...] Yasal olarak yasaldır zaten belediyelerin yer bastı parasını alabilirsin.” (YKE 7, 53 yaşında, zabıta). 2464 sayılı *Belediye Gelirleri Kanunu*'nun 52. maddesine göre belediyelerin kendi sınırları içinde bulunan yerlerden işgal harcı ya da ücreti alma hakkı bulunmakta olup bölgedeki birkaç belediye dışındaki tüm belediyeler bu ücretleri her hafta düzenli olarak toplamaktadır.

“Almıyor burada almıyor. F...’da almıyor ama B...’da alıyor. 5 lira veriyorum B...’da günlük. Zabıtaya veriyorum. O da fiş veriyor. Fişin üstünde isim yazıyor sadece isim yazıp kartı veriyor. Boş araziyi gösterdiler bize abi aha sen burda sen burda diye. Herkes burda nasıl dizildiyse öyle.” (GKK 3, 23 yaşında, pazarcı).

Katılımcı ifadesinden de anlaşıldığı üzere bölgedeki bazı belediyeler bu ücreti almak konusunda ısrarcı olurken bazı belediyeler almamaktadır. Burada asıl sorun işgaliye ücreti ödemek istemeyen düzensiz Gürcü göçmenler olduğunda ortaya çıkmaktadır. Bu durumda zabıtalılar ile düzensiz Gürcü göçmenler arasında kimi zaman şiddete varan olayların yaşandığı ifade edilmektedir.

“Vermemek için çok direnişler oldu mesela, biz ondan dolayı çok sıkıntılar yaşadık. Ya vermemek için tezgâhını terk ediyor gidiyor. Kimi malı bırakıyor orada o parayı vermemek için. Böyle sıkıntılar yaşadık hatta mallarını topladık el koyduk vermedik. Bazen malları topladık, götürdük imha ettik. Ha bu yapılan şeyler bizim doğru muydu, değildi ama bir kere yaptırım uygulamak için zorbalıklarda bulunduk onlar da bulundu. Ya 10 lira vermemek için veyahut o zaman 7 buçuk liraydı veyahut 5 lira vermemek için adam tezgâhı terk edip gidiyor. Tezgâh bastı vermemek için tezgâhı terk ediyor biz de mallarına el koyduk.” (YKE 7, 53 yaşında, zabıta).

Yukarıda yer alan ifadelerde düzensiz Gürcü göçmenlerin işgaliye ücreti konusunda yerel yönetimlere bağlı birimlerle olumsuz deneyimler yaşadıkları görülmektedir. Ancak yaşanan tüm bu olumsuz deneyimlere rağmen bazı göçmenlerin yerel yönetimler tarafından talep edilen işgaliye ücretini ödemeye hazır oldukları anlaşılmaktadır. Bunun karşılığında ise pazar yerinde sadece kendilerine ait olan bir yer talep etmektedirler. Nitekim yapılan derinlemesine görüşmelerde pazarcılık yapan düzensiz göçmenlerin en büyük endişelerinden biri, gelecek hafta pazar yerinin aynı noktasında boş yer bulup bulamayacaklarıdır.

“Yalnız orda şehir merkezinde olduğu pazarı kaldırdılar ta götürdüler Allah'ın kulu gitmez. Mesela bugün orada oranın pazarıdır ben gitmedim bugün mesela örnek vereyim yarın orada koymuyorlar beni. Her hafta gitmek zorundayım yerini başkası alıyor. Ben de başka yerde oturuyorum. Belli bir yer yok yani sabit yerlerimiz yok.

[...] Bugün ben gelmesem yarın orayı başka biri gelecek.” (GKK 3, 23 yaşında, pazarcı).

Aslında burada tartışılması gereken asıl konu yerel yönetimlerin düzensiz göçmenlerden düzenli bir şekilde talep ettikleri işgaliye harcıdır. 2464 sayılı *Belediye Gelirleri Kanunu* incelendiğinde yerel yönetimlerin düzensiz göçmenlerden işgaliye harcı talep etme haklarının bulunup bulunmadığı net bir şekilde anlaşılammamaktadır. Kanunda harcın ödenmesi ile ilgili 57. maddede “*İşgal harcı belediyelerin yetkili kılacakları memur veya kişilerce maktubuz karşılığında tahsil edilir.*” ifadesi yer almaktadır. Bu maddenin kimleri kapsayabileceği net bir şekilde ifade edilmediği ya da başka maddelerle desteklenmediği sürece uygulamaların yerel yönetimlere ve yetkili kişilere göre gerçekleştirildiği görülmektedir.

Görüşme yapılan düzensiz Gürcü göçmenler arasında, yılın her mevsiminde, sınırdan geçebildikleri hemen her gün bölgeye gelerek pazarcılık yapanlar bulunmaktadır. Katılımcılardan bazıları bölgenin yağışlı ve soğuk iklimi nedeniyle kış aylarında oldukça zorlandıklarını ve kimi zaman soğuk havaya daha fazla dayanamayarak erken saatte geri döndüklerini belirtmektedir. Bu göçmenler kendilerinden her hafta işgaliye ücreti alan belediyelerden en azından kış aylarında onları yağmurdan ve soğuk havalardan koruyacak kapalı bir pazar yerinin inşa edilmesini talep etmektedir. “Ne zaman çok soğuk var yağmur var da gelmiyör ben. Ben de insanım.” (GKK 4, 39 yaşında, pazarcı).

“Hava soğuk olunca zor oluyor ama ne yapacağız. Kışın kapalı bir yer olsa daha iyi olacak ama yok. [...] Mesela Belediye bunu kapatmış olsa herkes kendi yerine gitse otursa paramızı da alsa biz onu istiyoruz. Böyle bir şey yok meydana bırakıyor. 5 lira da para alıyor.” (GKK 3, 23 yaşında, pazarcı).

Üstelik yapılan saha araştırmasında bölgedeki birçok il ve ilçe merkezinde gündelik işlerde çalışarak geçimini sürdüren düzensiz erkek göçmenlerin toplandıkları “birja” adı verilen cadde ve sokaklara rastlanılmıştır. Bu yerlerde düzensiz göçmenlerin oturup bekleyebilecekleri, dinlenebilecekleri, temel ihtiyaçlarını (tuvalet/lavabo gibi) karşılayabilecekleri, kendi aralarında ve yerel toplumla sosyalleşebilecekleri herhangi bir fiziki mekân bulunmamaktadır. Cadde ve sokaklarda bulunan çay ocağı, kafeterya ve restoran gibi yerel topluma ait işyerlerine ücret ödememek için otur(a)mayan düzensiz göçmenler genellikle ayakta sohbet ederek, yol kenarlarına oturarak ya da yol kenarlarında park etmiş olan araçlara yaslanarak uzun saatler boyunca iş beklemektedir. Özellikle çay hasadının başladığı Nisan-Mayıs ayları ile sona erdiği Eylül-Ekim ayları arasında bu şekilde gündelik iş bekleyen düzensiz göçmen sayısı bir hayli artmaktadır. Bu durum neredeyse tüm araştırma sahası için geçerlidir. “Burdaki L... gibi G...’da da öyle bi yer var geliyorlar alıyorlar seni. Biz bekliyoruz orda iş lazım olunca. Başka yapacak bir şey yok sadece bekliyoruz. Yağmur, çamur, kış bekliyoruz.” (GKE 10, 21 yaşında, mevsimlik tarım ve orman işçisi). Katılımcının da ifade ettiği gibi düzensiz göçmenler kış aylarında, soğuk ve yağmurlu havalarda da bu yerlerde beklemek zorundadır. Gündelik işlerde çalışan düzensiz göçmenlerin bekledikleri yere gelen işverenlerle diğer göçmenlerden önce görüşüp işi alma ya da eski bir işverenin başka bir göçmene işi vermeden önce yanına gitme gibi gereklilikleri olduğu için, böyle havalarda isteseler de etraftaki işyerlerine oturma veya yol kenarlarındaki saçak altlarına sığınma imkânları bulunmamaktadır. “Gürcüler arasında sorun olmaz ama bazen oluyor. Mesela müşteri geldi ya o benim müşteriydi sen niye konuşuyorsun ben böyle fiyat dedi sen niye ucuz diyorsun. İşte böyle olaylar çıkıyor.” (GKE 6, 41 yaşında, mevsimlik tarım işçisi). Dolayısıyla yerel toplumun ihtiyaçlarına yönelik park, bahçe, dinlenme

ve rekreasyon alanları inşa eden yerel yönetimlerin düzensiz Gürcü göçmenlerin beledikleri cadde ve sokaklara ilave banklar koyması, üstü kapalı dinlenme alanları ve temel ihtiyaçların karşılanabileceği mekânlar oluşturması oldukça önemlidir. Bu durum göç alan pek çok şehir ve ülke özelinde de benzerlik göstermektedir. Örneğin izinli oldukları pazar günlerini Hong Kong Worldwide Plaza bölgesinde dinlenerek geçiren Filipinli göçmen kadınlar (Camposano, 2012) ile işsiz geçen tüm günlerini Atina'nın Omonia meydanında bekleyerek geçiren düzensiz göçmenlerin (Noussia ve Lyons, 2009) de benzer mekânsal ihtiyaçları söz konusudur.

Düzensiz Gürcü göçmenlerin belediyelerden beklentileri sadece kapalı pazar yeri veya gündelik iş bekleme alanları ile sınırlı değildir. Farklı işlerde çalışan göçmenlerin başta barınma olmak üzere kayıtlı istihdam, sağlık hizmetlerine tam erişim ve ücret tahsisi gibi konularda belediyelerden destek beledikleri anlaşılmaktadır. Fakat yapılan saha araştırması ve derinlemesine görüşmelerde bölgedeki hiçbir belediyenin bu yönde bir çalışması veya uygulaması bulunmadığı görülmüştür. Yapılan görüşmelerde düzensiz Gürcü göçmenlerin belediyenin denetimi ve yönlendirmesi altında çalışmaya sıcak baktıkları anlaşılmaktadır. Hatta bu hususta kendilerine kayıtlı istihdam, sağlık hizmetlerine tam erişim ve ücret tahsisi gibi konularda destek olunması şartıyla, belediyelerin koordinasyonunda kurulacak bir ofiste kayıtlı olarak çalışabileceklerini ve günlük yevmiyelerinden %10 ya da %15 tutarında bir ücreti vergi ve sigorta işlemleri için ödeyebileceklerini ifade etmektedirler. Fakat bölgede bulunan belediyelerden edinilen bilgilere (kayıtlı/kayıtsız görüşmeler, belediyelerin resmi web sitelerindeki bilgiler ve yerel medya haberleri) göre hiçbir belediyenin bu yönde mevcut bir uygulaması veya gelecek planlaması bulunmamaktadır. "Yok, belediyenin hiçbir uygulaması, yaptırımı, planlaması yok. Onunla alakalı hiçbir şey yok sadece söylem." (YKE 7, 53 yaşında, zabıta). Üstelik yapılan araştırmalar ve görüşmeler sonucunda bazı belediyelerin düzensiz Gürcü göçmenleri kayıt dışı olarak istihdam ettikleri tespit edilmiştir. "Yani vaktiyle Gürcü bile çalıştırdı belediye mesela ...'nin döneminde Gürcüleri çalıştırdı belediye parasını da verdi." (YKE 7, 53 yaşında/zabıta). Yerel toplumdan bir katılımcı (YKE 12, 62 yaşında, emekli öğretmen) ile derinlemesine görüşme yapılırken bölgedeki bir yerleşim yerinin belediye başkanı görüşmeye dâhil olmuştur. Katılımcı ile düzensiz Gürcü göçmenlerin bölgedeki durumuyla ilgili konuşulurken belediye başkanı örnek vermek amacıyla "Geçen eve temizlikçi Gürcü hanım getirdim, öğretmenim deyince eşim kusura bakma ben seni çalıştıramam ben de öğretmenim dedi. Ben öğretmeni çalıştıramam." diyerek aslında düzensiz Gürcü göçmenlerin sadece belediye işlerinde değil belediye başkanlarının veya personelinin özel işlerinde de kullanıldıklarını açıklamıştır. Benzer bir sömürü Malezya'da geçici/düzensiz olarak çalışan Kamboçyalı göçmenlerle yapılan bir çalışmada da karşımıza çıkmaktadır. Çalışmada Malezya'daki Kamboçyalı göçmen işgücü emeğinin fabrika işçiliği, satıcılık ve ev hizmetçiliği alanlarında yoğunlaştığı ortaya çıkmıştır. En kötü çalışma koşulları ve emek sömürüsü ise yasal statüye sahip işverenler, resmi kamu görevlileri ve kolluk kuvvetleri tarafından çalıştırılan düzensiz göçmenler arasında yaşanmaktadır (Sok, 2019). Bu çalışmada Gürcü düzensiz göçmenlerin belediye işlerinde çalışmaları ya da çalıştırılmaları ile ilgili olarak benzer ifadelerle göçmenlerle yapılan görüşmelerde de rastlanmaktadır.

"Hemen her gün iş oluyor beni her yerden arıyorlar iş için keşke çalış. Ha şimdi aha G... 'yu kanal işi aldum 9-8 km. Aha 5 km bitirdum 4 km kaldı yarın öbür gün oraya gidiyorum 3-4 kişi. Ondan sonra üçüncü çaya K... 'ye gidiyorum 5 km var. Burda iki tane orman var iş bol. Kanal işini belediyeden aldım. Tanıdık çok." (GKE 7, 51 yaşında, mevsimlik tarım ve inşaat işçisi).

Saha araştırmasında elde edilen veriler ile ikincil veri kaynakları (Çiğerci Ulukan ve Ulukan, 2012; Akyüz, 2013; Dinçer, 2015; Lordoğlu, 2015; Dedeoğlu, 2016; Özbey, 2018) değerlendirildiğinde yaklaşık 30 yıldır bölgede bulunan ve çeşitli işlerde düzensiz/kayıtsız olarak çalışan çok sayıda Gürcü göçmenin bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu kişilerin çoğunluğu erkek ve Müslüman olmakla birlikte az sayıda Hristiyan olan Gürcü göçmen de bulunmaktadır. Bu göçmenler, özellikle de erkek ve Müslüman olan, bölgedeki yerel toplumla ve küçük yerleşim yerlerindeki resmi kurumlarda çalışan personelle oldukça iyi ilişkiler geliştirmişlerdir. Dolayısıyla yukarıdaki ifadeden de anlaşılacağı üzere bazı belediyelerin taşeron işleri zaman zaman bu göçmenlere verilmektedir. Yapılan araştırmalarda bu taşeron hizmet alımının resmîyeti ile ilgili olarak herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Öte yandan sayıları erkek göçmenler kadar fazla olmasa da uzun yıllardır bölgede çalışan kadın göçmenler de bulunmaktadır. Ancak kadın göçmenlerin yerel toplumla ve yönetimlerle kurdukları ilişki ağları erkek göçmenlerinki kadar yaygın değildir. Uzun yıllardır bölgede bulunan kadın göçmenler genellikle hasta/yaşlı bakıcılığı ve ev temizliği gibi işlerde istihdam edilmektedir. Buna karşın erkek göçmenlerin kurdukları ilişki ağları sayesinde bölgede düzensiz olarak bulunmalarına rağmen belediyelerden işyerleri kiraladıkları ve ticaret yaptıkları görülmektedir.

“Genelde ticaret yapıyorum eskiden dolgu sahasında bir dükkân işletiyordum nevresim üzerinde hırdavat üzerinde yani iki dükkânı bir arada işletiyordum. İşte orası yıkıldı ondan sonra buraya geldik. Başka bir işte çalışmadım ticaret. [...] Belediyenin yerinde kiracıyım. Ancak benim yerime burayı kiralayan bir Türk var. Ona komisyon veriyorum.” (GKE 3, 44 yaşında, pazarcı).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı üzere onlarca yıldır bölgede bulunan düzensiz Gürcü göçmenler farklı şekillerde yerel yönetimlerle ilgili olan alanlarda faaliyet göstermektedir. Kimi zaman belediyelerin talepleri karşısında kapitalizmin ruhuna uygun olarak ücret karşılığında işgücünü ortaya koyan düzensiz göçmenler, kimi zaman da nepotizmin ruhuna uygun olarak belediyelerden iş almaktadır. Neticede bölgede bulunan düzensiz Gürcü göçmenler ile yerel yönetimler arasında bazen iki tarafın da çıkarlarına hizmet eden girift bir ilişki ağının varlığı tespit edilse de çoğu zaman düzensiz, sistemsiz ve kayıt dışı ilişkilerin yaygın olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Gürcistan’dan Türkiye’ye yönelik gerçekleşen düzensiz göç hareketleri SSCB’nin dağıldığı 1991 yılından başlayarak günümüze kadar artarak devam etmektedir. Doğu Karadeniz Bölgesi’ndeki ilk yıllarında “tüccar turist”ler olarak ticari faaliyetlerde bulunan düzensiz Gürcü göçmenler, bugün gelinen noktada “işçi turist”ler olarak istihdam piyasasının pek çok alanında yer almaktadır. Yapılan literatür taraması ve saha araştırması sonucunda düzensiz Gürcü göçmenlerin bölgedeki istihdam piyasasına girişlerinin farklı dönemler içinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Buna göre Türkiye ile Gürcistan arasında ilk olarak 1996 yılında imzalanan anlaşma neticesinde iki ülke vatandaşlarına da sınır kapılarında vize alabilme imkânı sağlanmıştır. Bu yıldan itibaren tur otobüsleriyle bölgeye gelen ve Artvin’den başlayarak Samsun’a kadar seyahat ederek getirdikleri ürünleri satan “tüccar turist”lere çeşitli istihdam alanlarında çalışmaya başlayan “işçi turist”ler eklenmiştir. Ardından 2006 yılında imzalanan bir

⁹ Bölgedeki Gürcü göçmenlerle ilgili olan bu adlandırma/tanımlama ilk olarak Ildikó Bellér-Hann ve Chris Haan tarafından kullanılmıştır. Detaylı bilgi için bkz: Hann I. B. & Chris Hann (2012). *Doğu Karadeniz’de Devlet, Piyasa, Kimlik: İki Buçuk Yaprak Çay*. İstanbul: İletişim Yayınları.

başka anlaşma ile Gürcistan vatandaşlarına 90 günlük süre ile vizesiz giriş-çıkış yapabilmeye hakkı tanınmıştır. Bu gelişme sadece Gürcistan vatandaşlarının giriş-çıkış ve kalış olanaklarını arttırmamış aynı zamanda bölgede çalışan düzensiz Gürcü göçmenlerin istihdam alanlarının da çeşitlenmesine yol açmıştır. Bu süreçten sonra başta çay ve fındık tarımı ile orman işçiliği olmak üzere konfeksiyon tezgâhtarlığı, hasta ve yaşlı bakıcılığı gibi alanlarda yer alan düzensiz Gürcü göçmenlerin sayısı hızla artmıştır. Ancak bu istihdam alanlarındaki en yüksek niceliksel artış 2011 yılında imzalanan anlaşma ile gerçekleşmiştir. Bu anlaşmaya göre artık iki ülke vatandaşları sınır geçişlerinde pasaportlarına ihtiyaç duymadan kimlik kartıyla geçiş yapabileceklerdir. 2011 yılından sonraki süreçte bölgedeki çay ve fındık tarımı işçiliği ile yaşlı ve hasta bakıcılığı işi büyük oranda düzensiz Gürcü göçmenlerin istihdam alanına dönüşmüştür. Bu kapsamda 2017 yılında 6735 Sayılı *Uluslararası İşgücü Kanunu*'nda yer alan çalışma izni muafiyetiyle ilgili maddede bir değişiklik yapılmıştır. Çay ve fındık hasadı zamanı oluşan ihtiyaç nedeniyle yapılan bu değişikliğe göre Gürcistan vatandaşlarına Samsun, Ordu, Giresun, Trabzon, Rize ve Artvin illerinde bir takvim yılı içinde 90 günü geçmeyecek şekilde çalışma izni muafiyeti verilmiştir.

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde bulunan düzensiz Gürcü göçmenlerin deneyimlerini keşfetmeye yönelik olarak gerçekleştirilen bu araştırmanın sonucunda farklı bulgulara ulaşılmıştır. Fakat bu çalışma özelinde düzensiz Gürcü göçmenlerin sadece yerel yönetimlere yönelik olan deneyimleri ve beklentileri değerlendirilmiştir. Öncelikle düzensiz Gürcü göçmenler ile araştırma sahasında yer alan yerel yönetimler arasında vergi (işgaliye ücreti) ve istihdam (işçi-işveren) ilişkisi dışında hiçbir iletişimin bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda iki taraf arasında dikey, yüzeysel, genellikle tek boyutlu ve çıkar odaklı bir ilişki söz konusudur. Bu yüzden iki taraf arasındaki ilişkinin tarihselliği, derinliği, gücü, derecesi ve sürdürülebilirliği gibi konularla ilgili kapsamlı ve çok boyutlu bir değerlendirme yapmak mümkün görünmemektedir. Bulgular bölümünde yer alan verilerden de anlaşılacağı üzere, araştırmada yer alan düzensiz Gürcü göçmenler farklı işlerde çalışıyor olmalarına rağmen, yerel yönetimlerle iletişim halinde olan grup çoğunlukla pazarcılık yapan göçmenlerden oluşmaktadır. *Pazar Yerleri Hakkında Yönetmelik* gereği pazar yeri açma, denetleme ve kapatma gibi işlemlerin yerel yönetimlerin sorumluluğa verildiği göz önüne alındığında; iki taraf arasındaki iletişimin genellikle düzensiz Gürcü göçmenlerin yerel yönetimlerin sorumluluk alanına girmeleriyle gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Bu tespit yukarıda ifade edilen dikey, yüzeysel ve tek boyutlu ilişkinin anlaşılması açısından oldukça önemlidir. Elde edilen verilere göre bölgedeki yerel yönetimlerin uzun yıllardır bölgede bulunan düzensiz göçmenlerin hiçbir sorunu veya ihtiyacı ile ilgilenmedikleri ve herhangi bir konuda savunuculuk ya da destek hizmeti sunmadıkları görülmektedir. Nitekim düzensiz Gürcü göçmenlerin, yasal olarak çalışma izninden muaf olmalarına rağmen, çay ve fındık tarımı yapılan alanlardaki barınma koşulları, alt/üst yapı hizmetleri, halk sağlığı hizmetleri ile cenaze hizmetlerine erişim konusunda yerel yönetimlerden herhangi bir hizmet almadıkları tespit edilmiştir. Üstelik kimi katılımcılar düzensiz Gürcü göçmenlerin kayıt dışı çalışmalarına rağmen, bazı belediyeler ya da belediye personelleri tarafından istihdam edildiklerini ve farklı işlerde çalıştırıldıklarını ifade etmiştir.

Bazı belediyelerin kayıt dışı ticaret yapmalarına rağmen pazarcılık yapan düzensiz göçmenlerden, Türk vatandaşı olan diğer tüm pazarcılar gibi işgaliye ücreti aldıkları; ancak hizmet sunumunda aynı eşitlik anlayışına sahip olmadıkları ve sundukları hizmetleri vatandaşlık esasına göre yürüttükleri tespit edilmiştir. Bu konuda yasal bir eksikliğin olduğu görülmektedir. 2005 yılında kabul edilen 5393 sayılı *Belediye Kanunu*'nda ve sonraki yasal

düzenlemelerde göçmen, sığınmacı ve mülteci bireylerle ilgili tek bir ifadenin bile yer almadığı bilinmektedir. Bu kanun ve ilgili diğer mevzuat belgeleri gözden geçirilerek hemşehri hukuku bağlamında hizmet sunumunun düzenli/düzensiz göçmenleri de kapsayacak şekilde genişletilmesi oldukça önemlidir. Benzer şekilde 2013 yılında yürürlüğe giren 6458 *Sayıtl Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu*'u içinde göçmen, sığınmacı ve mülteci bireylerle ilgili hizmetlerde yerel yönetimlerin sorumluk alanının genişletilmesi ve sahada aktif olarak yer almaları için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca bu kanunda düzensiz göçmenlere de yer verilerek en azından yerel yönetimler tarafından sunulan temel hizmetlere erişimleri ile ilgili hukuki alt yapı oluşturulmalıdır. Öte yandan yapılan derinlemesine görüşmelerde bazı düzensiz Gürcü göçmenlerin yerel yönetimler tarafından sunulan hizmetlere erişim için gelir vergisi, işgaliye veya hizmet ücreti gibi katılım payları ödemeye de hazır oldukları görülmektedir. Ancak bölgedeki yerel yönetimlerin düzensiz Gürcü göçmenlere yönelik bu yönde bir planlamaya, uygulamaya, birlikte yaşam ve yönetim anlayışına sahip olmadıkları anlaşılmaktadır. Sonuç olarak bölgede bulunan düzensiz Gürcü göçmenlerin yerel yönetimler tarafından “kendi kendilerine yeter halde olmaları” anlayışıyla görmezden gelindikleri, yerel anlamda üretime ve hizmet sektörüne katkı sunmalarına rağmen “yönetimsiz” olarak yaşamaya terk edildikleri görülmektedir.

Kaynakça

- Akpınar, T. (2009). *Türkiye'ye Yönelik Düzensiz Göçler ve Göçmenlerin İnşaat Sektöründe Enformel İstihdamı*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akyüz, L. (2013). Ethnicity and gender dynamics of living in borderlands: the case of Hopa-Turkey. (Yayımlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Andrew, C. & Goldsmith, M. (1998). From local government to local governance—and beyond?. *International Political Science Review*, 19 (2), p. 101-117.
- Babaoğlu, C. & Kocaoğlu, M. (2017), “Kentli’ Sığınmacılar Meselesi ve Belediyeler”, *Türk İdare Dergisi*, 485, s. 497-518.
- Bahçeci, H. I. & Uzun, Ş. (2017). Türkiye’de Uluslararası Göç ve Yerel Politika, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4, s. 1- 17.
- Baumgärtel, M. & Oomen, B. (2019) Pulling human rights back in? local authorities, international law and the reception of undocumented migrants, *The Journal of Legal Pluralism and Unofficial Law*, 51:2, p. 172-191
- Belediye Kanunu (2018). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf> [Erişim Tarihi: 10.03.2020]
- Belediye Gelirleri Kanunu (1981). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2464.pdf> [Erişim Tarihi: 10.03.2020]
- Birleşmiş Milletler (2017). International Migration Report 2017 Highlights. https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2017_Highlights.pdf [Erişim Tarihi: 16.05.2020]
- Bloch, A., & Chimienti, M. (Eds.). (2013). *Irregular migrants: Policy, politics, motives and everyday lives*. England: Routledge Publication.
- Camposano, C. C. (2012). Balıkbayan boxes and the performance of intimacy by Filipino migrant women in Hong Kong. *Asian and Pacific Migration Journal*, 21(1), p. 83-103.
- Castles, S. & Miller, Mark J. (2008). *Göçler Çağı – Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. Bülent Uğur Bal ve İbrahim Akbulut (Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Cavlak, H. (2017). Subsidiarite (Yerellik) İlkesi ve Avrupa Birliği Çevre Politikası. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (11), s.134-145.

- Cığerci Ulukan, N. & Ulukan, U. (2012). Kriz ve Göç: Türkiye Gürcistan Nüfus Hareketleri Üzerine Bir Tartışma. Elif Akbostancı & Oya S. Erdoğan (Ed.) *Küresel Bunalım ve Karadeniz Bölgesi Ekonomileri* içinde (No. 2012/97). Türkiye Ekonomi Kurumu.
- Daoudov, M. (2013), Dünyada ve Türkiye'de Uluslararası Göç Alanında Yerel Yönetimlerin Rolü, Vatandaşlık ve Yabancılar Hukukunda Güncel Gelişmeler Konferansı, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi.
- Dedeoğlu, S. (2016). Türkiye'de Mevsimlik Tarımsal Üretimde Mevcut Durum Raporu Yabancı Göçmen İşçiler: Yoksulluk Nöbetinden Yoksulların Rekabetine, Kalkınma Atölyesi Mevsimlik Tarım Göçü Programı. Ankara: Altan Matbaası.
- Delvino, N. (2017). *European Cities and Migrants with Irregular Status: Municipal initiatives for the inclusion of irregular migrants in the provision of services*. Oxford: COMPAS, University of Oxford.
- Deniz, Ayla & E. Murat Özgür (2010). Rusya'dan Türkiye'ye Uluslararası Göç: Antalya'daki Rus Göçmenler, *Ege Coğrafya Dergisi*, 19(1),13-30.
- Dinçer, C. G. (2015). Türkiye-Gürcistan Bağlamında Göçmen Kadın Emeği: Güvencesizliğin ve Belgesizliğin Mekânı Olarak Ev içi Alan. Lülüfer Körükmez ve İlkay Südaş (Ed.), *Göçler Ülkesi* içinde (s. 95-113). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Erdoğan, M. M. (2017). "Kopuş"tan Uyum"a Kent Mültecileri - Suriyeli Mülteciler ve Belediyelerin Süreç Yönetimi: İstanbul Örneği, İstanbul: *Marmara Belediyeler Birliği Yayını*.
- Ferry, M. (2015). Georgian Migrants in Turkey: Reconstruction of Gender and Family Dynamics. (in) *Security, Democracy and Development in the Southern Caucasus and The Black Sea Region*, (Ed. C. H. Stefes and G. Nodia), Bern: Peter Lang Publishers, pp. 159-182.
- Follesdal, A. (1998). Survey article: subsidiarity. *Journal of Political Philosophy*, 6(2), p. 190-218.
- Güler, B. A. (2000). Yerel Yönetimleri Güçlendirmek mi? Ademi Merkeziyetçilik mi? *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 9(2), s.14-29.
- Güzel, B. (2020). *Türkiye-Gürcistan Sınırında Düzensiz Göç Hareketleri: Doğu Karadeniz Örneğinde Göçmen Deneyimleri*, Ankara: Sonçağ Akademi Yayınları.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) (2013). Türkiye Göç Raporu. https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/YillikGocRaporlari/2013_yillik_goc_raporu.pdf [Erişim Tarihi: 01.03.2020]
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) (2014). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf> [Erişim Tarihi: 19.04.2020]
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) (2018). Giriş-Çıkış Sayıları. http://www.goc.gov.tr/icerik6/giris-cikis_363_378_4708_icerik [Erişim Tarihi: 07.03.2020]
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) (2019). Yıllara Göre Yakalanan Düzensiz Göçmen Sayısı. <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> [Erişim Tarihi: 06.03.2020]
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) (2020). Giriş-Çıkış Sayıları. <https://www.goc.gov.tr/giris-cikis> [Erişim Tarihi: 07.03.2020]
- Hann, I. B. & Hann, C. (2012). *Doğu Karadeniz'de Devlet, Piyasa, Kimlik: İki Buçuk Yaprak Çay*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Husserl, E. (2010). Fenomenoloji, (Çev. A. Gelmez). *Baykuş Felsefe Yazıları Dergisi*, sayı 6, s. 29-47.
- İberielı, S. (2015). *Beyaz Köle Ticareti*, İstanbul: Cinius Yayınları.
- İçduygu, A. (2004). *Türkiye'de Kaçak Göç*, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- İçduygu, A. (2008) *Türkiye ve Uluslararası Göç*, OECD-SOPEMI Yıllık Raporu, İstanbul.
- İçduygu, A., Erder, S. & Gençkaya, Ö. F. (2014). *Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus-devlet Oluşumundan Ulus-Ötesi Dönüşümlere*. İstanbul: Koç Üniversitesi Göç Araştırmalar Merkezi Proje Raporları 1/2014
- Kahraman, S., Tanıyıcı, Ş. & Kutlu, Ö. (2019). Türkiye'de Yerel Yönetimler ve Yabancı Göçmenler. *Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(2), s. 17-32.
- Kayan, A. (2015). Küreselleşmenin Kentler Üzerindeki Etkileri ve Küresel Kentlerin Özellikleriyle İlgili Bir Değerlendirme. *Journal of Entrepreneurship & Development/ Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 10(1), s. 271-295.

- Kırışık, F. (2013). Kamu Yönetiminin Yeniden Örgütlenmesi ve Kamu Hizmetlerinin Yürütülmesinde Yerellik İlkesi ve Türkiye’de Uygulanabilirliği. *Sosyal Bilimler Metinleri*, 5(2), s. 1-16.
- Koca, A., Yıkıcı, A., Kurtarır, E., Çilgin, K., Çolak, N., & Kılınç, U. (2017). Kent Mülteciliği ve Planlama Açısından Yerel Sorumluluklar Değerlendirme Raporu: "Suriyeli Yeni Komşularımız, İstanbul Örneği". İstanbul: *TMMOB Şehir Planları Odası Yayınları*.
- Komakhia, M. (2008). Georgia’s Ethnic History and The Present Migration Processes, *Migration and Ethnic Relations*, 1, no 49.
- Kutlu, Ö., Örselli, E. ve Kahraman, S. (2017), “Sosyal Belediyecilik Bağlamında Türkiye’de Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Çalışmalar”, (Ed.) M. Güler ve A. M. Turan, (içinde) *Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar*, 1. Cilt, İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları, s. 413-428.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020). Yıllık Sınır Giriş-Çıkış İstatistikleri, <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-249709/yillik-bultenler.html> [Erişim Tarihi: 07.03.2020]
- Laubenthal, B. (2011). The negotiation of irregular migrants' right to education in Germany: a challenge to the nation-state. *Ethnic and Racial Studies*, 34(8), p. 1357-1373.
- Lordoğlu, K. (2003). Türkiye’de Yabancıların Kaçak Çalışmaları ve Bağlantılı Sorunlar Üzerine Bir Tartışma. *İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, TÜHİS, 18(1), s. 31-37.
- Lordoğlu, K. (2015). Türkiye’ye Yönelen Düzensiz Göç ve İşgücü Piyasalarına Bazı Yansımalar. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 1(44), 29-44.
- Noussia, A., & Lyons, M. (2009). Inhabiting spaces of liminality: Migrants in Omonia, Athens. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 35(4), p. 601-624.
- Özbey, K. (2018). *Sınır kapitalizmi: Gürcistan’dan Türkiye’ye Güneşli İlgücü Göçü*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), s. 323-343.
- Özel, O. (2010). Migration and Power Politics: The Settlement of Georgian Immigrants in Turkey (1878-1908), *Middle Eastern Studies*, 46(4), p. 477- 496.
- Palmer, W., & Missbach, A. (2019). Enforcing labour rights of irregular migrants in Indonesia. *Third World Quarterly*, 40(5), p. 908-925.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (Çev. Ed. Mesut Bütün & Selçuk Beşir Demir). Ankara: Pegem Akademi.
- Proeller, I. (2006). Trends in local government in Europe. *Public Management Review*, 8(1), p. 7-29.
- Roodenburg, L. (2019). Urban approaches to human rights: tracking networks of engagement in Amsterdam’s debate on irregular migration. *The Journal of Legal Pluralism and Unofficial Law*, 51(2), 192-212.
- Sassen, S. (1991) *The Global City*: New York, London, Tokyo, Princeton University Press: Princeton, New Jersey.
- Sassen S. (1998), *Globalization and Its Discontents: Essays on the New Mobility of People and Money*, New York: New Press.
- Sassen, S. (1999). *Guests and Aliens*. New York: New Press.
- Sirkeci, İ. & Yüceşahin M. M. (2014). Editörden: Türkiye’de göç çalışmaları, *Göç Dergisi*, 1(1), s. 1-10.
- Spencer, S. & Delvino, N. (2019) Municipal Activism on Irregular Migrants: The Framing of Inclusive Approaches at the Local Level, *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 17(1), p. 27-43.
- Stoker, G. (2017). Transforming local governance: from Thatcherism to New Labour. *Macmillan International Higher Education*.
- Sok, S. (2019). Challenges and constraints in achieving appropriate working and living conditions for Cambodian temporary migrant workers in Malaysia. *South East Asia Research*, 27(4), p. 361-377.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (2020). Pazar Yerleri Hakkında Yönetmelik, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=16358&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 17.05.2020]
- Toksöz, G., Erdoğan, S., & Kaşka, S. (2012). *Irregular Labour Migration in Turkey and Situation of Migrant Workers in the Labour Market*. Ankara: IOM Turkey.

- Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK) (2020). Milliyetlerine Göre Giriş-Çıkış Yapan Ziyaretçi Sayısı, <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> [Erişim Tarihi: 07.03.2020]
- Uluslararası Göç Örgütü (2013). *Göç Terimleri Sözlüğü*, (Ed. Richard Perruchoud ve Jillyanne Redpath-Cross), (2. Baskı).
- UNICRI (United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute) (2017). Migrant flower sellers in the City of Turin, http://www.unicri.it/in_focus/files/Flowerseller_2017.pdf [Erişim Tarihi: 20.06.2020]
- Ural, S. & Tokgöz, İ. (2011). Bağımsızlıktan Kadife Devrime Gürcistan Dış Politikasında Türkiye'nin Yeri (1991 - 2004), *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, s. 115-135.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Genişletilmiş 10. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT IN ENGLISH

Irregular Georgian Migrants with(out) Local Governments in the Eastern Black Sea Region, Turkey

Since the last quarter of the 20th century, irregular migration movements towards Turkey has shown a quantitative increase depending on the developments in the global and regional level such as wars, invasions, economic crisis and internal conflicts. Considering the statistics of the Directorate General of Migration Management (DGMM) in 2019, the number of reported irregular migrants was 454 662 in the borders of Turkey. This number is approximately twice the number of irregular migrants reported in the previous year. The main purpose of this study, which was prepared based on a phenomenological research conducted to discover the experiences of irregular Georgian migrants in the Eastern Black Sea Region, is to investigate the migrants' experiences and expectations in their relations with local governments.

Based on the field research and in-depth interviews; in the Eastern Black Sea Region, irregular Georgian immigrants have been found since 1991, when independence was declared, and also it is notable that high number of irregular migrants arriving in the region after 2008. It can be inferred from the interviews that irregular Georgian immigrants in this sample have been in the region for about 30 years and somehow have experiences and expectations regarding local governments. The data obtained from in-depth interviews which were conducted through a semi-structured form with a total of 48 participants between 15 June and 15 August in 2018 were analyzed according to the seven stage of phenomenological data analysis process. The findings with the quotations from the participants are presented under the heading of "Experiences and Expectations of Irregular Georgian Migrants for Local Governments in the Eastern Black Sea Region".

According to the findings, it was seen that these experiences were sometimes positive and sometimes negative. The experiences and expectations of irregular Georgian immigrants regarding the local administrations appeared to be directly related to their jobs and employment areas in the region. For instance, it was seen that immigrants selling organic fruits, vegetables, honey, molasses, chestnuts and similar products in the local markets are more in contact with local governments. In the in-depth interviews, Georgian immigrants who were marketers and mostly women stated that they generally had negative experiences with local governments. It was understood that the irregular Georgian immigrants expect support from the municipalities such as a closed market place, areas for waiting daily jobs, housing, registered employment, full access to health services and wage allocation. However, in the field research and in-depth interviews, it was found that no municipality in the region

has any work or practice for this. Also, it was seen that the irregular migrants who sometimes put their workforce in return for the wages based on the demands of the municipalities in line with the spirit of capitalism; also from time to time they get jobs from the municipalities in agreement with the spirit of nepotism. Although; between irregular Georgian immigrants in the region and the local governments, there is an intricate network of relationships serving the interests of both sides; most of the time, the existence of vertical, superficial, one-dimensional, unsystematic and illegal relationship networks often stand out. As a result, it was concluded that irregular Georgian immigrants in the region are ignored by local administrations and regarded as “being self-sufficient” and left to live without local governments although they contribute to the local production and service sector.

Uluslararası Göç

Yayına Hazırlayanlar: Z. Banu Dalaman, Deniz Yetkin Aker, Deniz Eroğlu Utku, M Gökay Özerim
Published/Yayın tarihi: 17.02.2021

